

Oslo domkirke, 20.04.2025

PREKEN 1.PÅSKEDAG, JOH.20, 1-10.

Dette hellige evangelium står skrevet hos evangelisten Johannes, i det 20.kap.: ”Tidlig om morgenen den første dag i uken, mens det ennå var mørkt, kom Maria Magdalena til graven. Da så hun at steinen foran graven var tatt bort. Hun løp av sted og kom til Simon Peter og til den andre disippelen, han som Jesus hadde kjær, og hun sa: ”De har tatt Herren bort fra graven, og vi vet ikke hvor de har lagt ham.” Da gikk Peter og den andre disippelen av sted ut til graven. De løp sammen, men den andre disippelen løp fortere enn Peter og kom først frem til graven. Han bøyde seg inn og så linklærne ligge der, men han gikk ikke inn i graven. Simon Peter kom nå etter, og han gikk inn. Han så linklærne som lå der, og kledet som Jesus hadde hatt over hodet. Det lå ikke sammen med linklærne, men sammenrullet på et sted for seg selv. Da gikk også den andre disippelen inn, han som var kommet først til graven. Han så og trodde. Hittil hadde de ikke forstått det Skriften sier, at han skulle stå opp fra de døde. Disiplene gikk så hjem.

Slik lyder Herrens ord.

Disiplene gikk så hjem. Utrolig! De hadde nettopp vært ute ved Jesu grav. De hadde sett at den store steinen ved inngangen var rullet bort, og at Jesu gravklær lå der, tomme. De visste at deres mester og venn og helt og forbilde gjennom tre år, hadde sagt at han skulle stå opp fra graven den tredje dagen. De kom ut til den tomme graven, og ifølge Johannesevangeliet gikk de så hjem. Punktum og punktering. Det blir da ikke noen verdensvid kirke av slikt?

Hvorfor løp de ikke?! Danset? Banket på alle dørene de kom forbi og lot jungeltelegrafene gå? Jeg har tenkt at jeg ville reagert helt annerledes hvis jeg hadde vært i deres sandaler, og fått lov til å faktisk oppleve den tomme graven. - Men hadde jeg det? Vi lever på ”den andre siden av påsken”. Vi har første påskedag i kalenderen. Kanskje vi glemmer hvor vanskelig det må ha vært for disiplene å tro, selv om de sto midt opp i det? De så den tomme graven – og gikk så hjem. Kanskje er dette et av tegnene på hvor redde, forvirret og uforstående de var. Med ganske god grunn. Noen dager før hadde store håp og visjoner blitt lagt i grus. De hadde stått ansikt til ansikt med eget svik, og kanskje enda verre: Med Mesterens.

– Var han da ikke den han sa han var? De hadde mistet det de hadde satset livene sine på, da de tre år tidligere hadde forlatt alt og fulgt ham – nå var drømmene knust og de fryktet for sine liv. Kaos. Krise. Da skal det mer til enn en tom grav for å skape påskedag. Så disiplene gikk hjem. Og boltet døren?

- Var han da ikke den han sa han var? Det er det mange ulike svar på. Det er gode historiske belegg for at det levde en jøde ved navn Jesus ved starten av vår tidsregning, som var et menneske og en lærer utenom det vanlige. Det er vel heller ikke her fornuften får problemer. Men opp igjennom historien har kirken svart: ”Det er mer! Han var mer enn et godt og åndelig menneske, mer enn en lærer og profet. Han var Guds sønn, Gud OG menneske, og ved hans død og oppstandelse har vi fått fred med Gud og fått håp og tro til å leve og dø på. Vi har en Gud som ikke bare lever med oss, men gjør død til liv for oss.”

- Hvordan vet kirken det? Hvordan vet vi det? Hvordan VET DU det?! Sa en av 3.klassingene, full av skepsis, for tretti år siden, på min første skolegudstjeneste som prest. Ja hvordan vet vi det? ”Troens øye ser det” synger vi i en av påskens salmer. Troens øye ser det. Det betyr at vi må koble inn andre sider av oss enn bare fornuften. I møte med mysteriet må vi føle, erfare, våge, velge, tro. Opp igjennom historien har mennesker møtt Den oppstandne, kjent at påsken er sann, valgt å leve og dø på det. Ikke kunnet la være å tro. Der er også jeg – selv om jeg stadig går runder med Gud.

En av mine kloke lærere sa en gang: «Husk at 90% av det vi ser, ligger bak, ikke foran øynene.» Derfor er det ikke bare sant at «vi tror, fordi vi ser det», men også at «vi ser, fordi vi tror det.» Troens øye. Våre fordommer, erfaringer, holdninger, antakelser er avgjørende for hva vi faktisk ser - enten vi er religiøse eller ikke.

Noen opplever troen på Den oppstandne som enkel, og som eneste mulighet. Andre blant oss opplever oppstandelsestroen mer som en kamp, hvor tvilen stadig tar tak. Disiplene gikk hjem fra graven, og hadde ikke lett for å tro på oppstandelsen. Selv om vi lever på ”den andre siden av påsken”, kan det være vanskelig for oss også.

Disiplene gikk altså hjem, hin første kristne påskedag. Jeg vet ikke hvordan jeg hadde reagert, hvis jeg hadde kommet til kirken i dag for å besøke Jesus grav, og så funnet den tom. Uten å vite alt på forhånd. Disiplene visste ikke da at denne påskedagsmorgen var en ny begynnelse. Det vet vi. Vi kan få tro det, og når troen er skral kan vi la kirkens tro få bære oss.

Snart er påskeferien over. Selv om påsketiden i kirken varer helt til pinse, skal mange av oss i gang med en hverdag på tirsdag. Hvordan lever vi så påskehverdagen? Dagens fortelling gir meg tre små veivisere:

1. Den første handler om å finne fram – sammen.

For det første Maria gjør, når hun skal finne ut om den tomme graven, det er at hun gjør det ikke alene. De er sammen om å snuble, løpe og lure denne tidlige morgenstund – Peter, en av de andre disiplene, sannsynligvis Johannes, og Maria. Sammen deler de sin forvirring. Sammen får de mot til å undersøke videre. Sammen.

Vi lever i en tid hvor fellesskapet på så mange måter taper for det individuelle. Autonomi – uavhengighet og selvstendighet – blir dyrket. Og en del valg og erfaringer i livet er vi nødt til å gjøre alene. Men ikke å leve det kristne livet. Tro er et personlig valg – en personlig avgjørelse. Men det kristne livet er et liv i fellesskap. Det handler også her om å finne fram - sammen. Snuble og lure og ha noen å dele sin forvirring med, når veien videre virker ualminnelig uklar. Gi hverandre mot til å gå videre. Å finne fram – sammen. Det er det første.

2. Så, for det andre, gjør disiplene denne første påskemorgen, noe som også er umistelig i det kristne liv. De tolker det som skjer ved hjelp av Skriften.

Som gode jøder kunne de med selvfølgelighet sine hellige skrifter. Og når de nå møter noe de aldri før har sett, aldri før vært bort i, så henter de fra sitt skattkammer en nøkkel til å låse opp dette nye og ukjente. En gammel nøkkel til noe nytt.

Bibelen er en gammel bok. Hellig bok. Hva innebærer det? For noen blant oss kjennes det enkelt – Guds klare ord er trygt og fast og full pakke. For andre av oss er Bibelens autoritet noe vi stadig går nye runder med. Fordi den boksamlingen Bibelen er, rommer både fantastiske og forferdelige tekster. Selv om Luther kalte den Guds klare ord, kan den virkelig trenge en bruksanvisning eller to. Bibelen har blitt brukt og misbrukt til å legitimere det meste opp igjennom historien. Men uansett kan gamle nøkler fortsatt lukke opp dører inn til nye og ukjente rom. Hvis vi kjenner nøklene. ”Hittil hadde de ikke forstått det Skriften sier,” leste vi. Men nå begynner disiplene å forstå. Våre fortellinger med Gud kan bli en fortsettelse av Bibelens fortellinger om menneskers møter og liv med Gud, hvis vi tar våre liv og erfaringer med inn i møtet med tekstene. I trygge og modige fellesskap, der vi våger å bryne våre tanker og erfaringer på teksten og med hverandre. Som ny biskop vil jeg oppfordre oss alle og de fellesskap vi er en del av, til å skape sånne møteplasser der vi i samtale setter ord på vår tro og teologi – jeg har god erfaring med det der jeg har vært prest.

Det trenger ikke være stort og vanskelig – det går for eksempel an å bare samle seg rundt et par bord i etterkant av gudstjenesten og litt kirkekaffe.

3. Det tredje jeg vil ta med meg fra dagens påskefortelling, er en setning vi allerede har tygget litt på; den siste vi hørte lest: Disiplene gikk så hjem.

Jeg sa at disiplene gikk hjem – tilsynelatende uten overbevisende jubel. At det kanskje var et tegn på hvor redde, forvirret og uforstående de var. At man ikke skulle tro at det kunne bli en verdensvid kirke av slikt. Men det ble det! Ut fra hva som skjer senere, er det helt klart at påskeoverraskelsen har truffet dem hjemme. Har truffet dem selv, i det innerste, og forandrer alt for dem.

Disiplene gikk hjem. Det er mange måter å gå hjem på, også i overført betydning. En måte handler om å gå hjem, lukke døren, stenge av, stenge andre ute; fysisk og eller mentalt. Men å gå hjem kan også bety å gå hjem og ta bolig i oss selv og vårt eget liv. Være skikkelig til stede. Vi er ikke alltid hjemme i oss selv, og da kan ingen heller møte oss der. Dette påskelivet kan ikke leves i gåbortsko. Det kan ikke klistres utenpå, til søndagsbruk eller ellers når vi er opplagte til det. Vi må ta det med hjem. Det må treffe oss hjemme. Vi må våge å satse på påsken, ta imot den, åpne opp for den – eller be om hjelp til å åpne opp. Først da kan vi få kjenne påskegleden.

Hva betyr så egentlig oppstandelsen, når vi fryder os over våren, krangler med kjæresten, tabber oss ut på jobben, fortviles over venners sykdom, danser på kjøkkenet, eller går tur med hunden?

For meg betyr den nesten alt. Troen på oppstandelsen forteller meg at livet har seiret over døden, selv om det stadig ikke virker sånn. Den forteller meg at ingenting kan skille oss fra Guds kjærlighet i Jesus Kristus. Den forteller meg at den Gud som ble menneske og har kjent lidelsen, angsten og døden på egen kropp, bærer meg gjennom alt. Oppstandelsen forteller meg at kroppen og alt det fysiske og materielle på en god måte er del av evigheten.

Oppstandelsen representerer en gave i form av et håp og lys over dagene og kampene. Og oppstandelsen representerer en oppgave: Nestekjærlighetens oppstand: å elske Gud og vår neste som oss selv. Oppstandelsen utvider rommet for hva som er mulig. Påskehverdag kan vi kanskje kalle det - å leve i lyset fra den tomme graven. Ære være F., S. og Dhå, som var, er og blir, en sann Gud, fra evighet og til evighet. Amen.